

Забчук В.Д., старший викладач ТАНГ.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ БУХГАЛТЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.

Для організації і проведення глибокого економічного аналізу господарської діяльності підприємства в сучасних умовах необхідно мати не тільки весь обліковий матеріал за звітний період, а й набір інструментальних засобів для його обробки. Тому при організації аналізу необхідно широко використовувати дані бухгалтерського, оперативного і статистичного обліку, а також багато інших видів інформації. Сьогодні аналіз вийшов за рамки матеріалів, обмежених бухгалтерськими відомостями і ґрунтується на використанні всього кола інформації, яка відображає політичну, соціальну, психологічну, правову та інші сторони управління виробництвом.

Інформація необхідна при здійсненні всіх етапів циклу управління, але в системі управлінської інформації особливе місце займає та її частина, яка пов'язана з управлінськими рішеннями, оскільки інформація є основним матеріалом для підготовки і прийняття рішення. Перехід до ринкових відносин потребує формування нового, вищого рівня організації аналізу господарської діяльності підприємства. При цьому особлива увага повинна приділятися організації аналізу фінансових результатів, рентабельності виробництва і їх інформаційному забезпеченню.

В сучасних умовах аналітична робота на підприємстві, зокрема облікових працівників повинна бути організована так, щоб сприяти зменшенню ризику, пов'язаного з вибором правильного рішення, посиленню творчого начала в його прийнятті. Незважаючи на свою значущість і результативність у процесі прийняття рішення, аналіз до цього часу продовжує виконувати допоміжні функції в економічних службах підприємства. Це, в свою чергу, відбивається на низькій ефективності рішень, що приймаються, веде до управлінських помилок і прорахунків.

Причин низького ефекту від прийняття управлінських рішень багато, але одна з основних – неповна і неякісна аналітична інформація. Вимоги повноти інформації з позиції економічного аналізу означають, що в ній повинні бути дані, достатньо деталізовані для проведення всебічного аналізу. Якість одержаної інформації та ефект її використання у процесі аналізу, в свою чергу, залежить від точності визначення проблеми, оскільки в іншому випадку зібрана інформація не принесе бажаних результатів. Забезпечити належну повноту і якість інформації для проведення аналітичних розрахунків з використанням інформаційних технологій можна при системному підході до її систематизації і класифікації з урахуванням аналітичних завдань.

Таким чином, для вирішення проблеми кількості і якості інформації, дійсно необхідної для ефективного управління, на наш погляд, насамперед необхідно визначити коло завдань, яке необхідно вирішити в процесі управління даним об'єктом, а також визначити методи і прийоми з допомогою яких вони будуть вирішені. На цій основі стає можливим установити, які сторони діяльності потребують управлінського втручання,

виявити склад факторів, вплив яких потрібно обов'язково взяти до уваги при винесенні рішення, визначити склад показників у часовому і просторовому аспектах, визначити місця формування даних і строки їх надання.

Сьогодні часто трапляються випадки, коли відображені в бухгалтерських регістрах показники, їх зміст і вимір не завжди збігаються на рівні підприємства. Це, в основну, зв'язано з тим, що, з одного боку, підприємства зацікавлені в одержанні великих прибутків, а з другого – хочуть менше платити податків. У свою чергу, така інформація (тобто викривлена) не дозволяє побачити справжній стан справ на підприємстві з боку зовнішніх користувачів, а на самому підприємстві – повністю розкрити резерви росту ефективності виробництва. Тому дані бухгалтерського обліку, відображені у звітності й надані зовнішнім користувачам інформації, повинні відповідати звітній інформації. Для цього адміністрації підприємства необхідно вибрати такі способи обліку, які дозволяють цілеспрямовано вирахувати фінансові результати і на законних підставах визначати податки і платежі. Безумовно, в умовах ринкової економіки величина прибутку залежить від багатьох факторів, основними з яких є співвідношення доходів і витрат. Разом з тим у діючих нормативних документах закладена можливість визначеного регулювання прибутків керівництвом підприємства шляхом варіювання межею відношення активів до основних засобів; застосування методики нарахування зносу малоцінних та швидкозношуваних предметів; порядком оцінки і амортизації нематеріальних активів; оцінки внесків учасників у статутний капітал; вибором методу оцінки виробничих запасів; порядком віднесення на собівартість реалізованої продукції окремих видів витрат, застосуванням методів калькуляції собівартості; складом накладних витрат і способом їх розподілу.

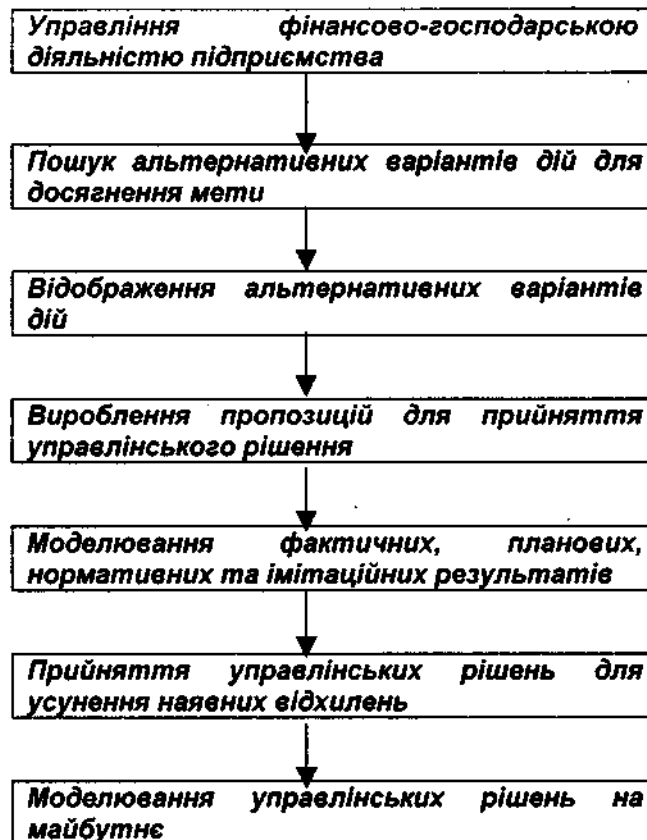
В умовах ринкової економіки необхідно широко автоматизувати функції бухгалтера з аналізу облікової інформації. Це, в свою чергу, буде сприяти впорядкуванню первинної документації та дозволить бухгалтеру безпосередньо брати участь у процесі обробки даних, а також контролювати достовірність отриманих результативних показників. Таким чином, технічні носії інформації дозволять раціонально організовувати технологічний процес обробки облікової інформації, що є важливим елементом наукової організації інформаційної бази економічного аналізу.

Розрахунок показників при використанні комп'ютерних технологій здійснюють на основі фактичних даних з використанням довідників групування статей звітності та розрахунку показників підприємства. Для допомоги у прийнятті правомірних управлінських рішень використовують базу знань, де міститься набір оптимальних управлінських рішень, які відповідають певним показникам. Загальний вигляд моделі прийняття оптимального управлінського рішення зображений на мал. 1.

На основі розрахунку показників фінансово-господарської діяльності підприємства та описаних у базі знань моделей формують управлінське рішення. Таким чином, здійснюють автоматизований аналіз із відображенням пропозицій з удосконалення управління підприємством.

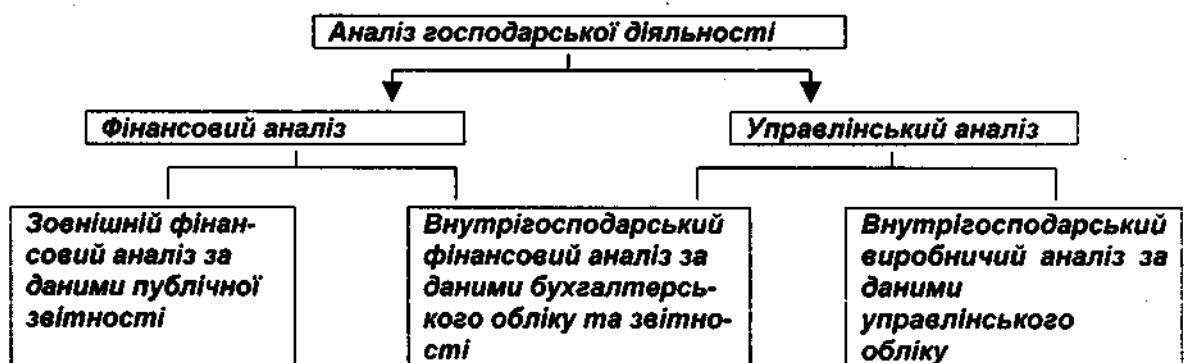
В Україні на даний час зламана стара система аналізу, стрижнем якої була ідея планового ведення господарства (тобто наголос робився на облік, контроль та аналіз за схемою план-факт), і формується нова. Виходячи з істотних характеристик ринкової економіки, на нашу думку, виконання аналітичних робіт необхідно будувати за такими ділянками (мал. 2).

У традиційному розумінні фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування на основі фінансової звітності, який можуть виконувати як управлінський персонал даного підприємства, так і будь-який зовнішній аналітик, оскільки загалом базується на загальнодоступній інформації. Але тим не менше розрізняють два види фінансового аналізу, що зумовлено поділом системи бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський. Зовнішній фінансовий аналіз здійснюють аналітики – сторонні особи, які не мають доступу до внутрішньої інформаційної бази. Внаслідок цього він менше деталізований і більше формальний. Внутрішній аналіз здійснюють працівники даного підприємства і базується на інформації, що циркулює всередині цього підприємства, та корисна для прийняття управлінських рішень. Внутрішньогосподарський фінансовий аналіз дає можливість поглибити фінансовий аналіз, оскільки тут залучають дані управлінського та фінансового обліку, і таким чином, можливе проведення глибшого аналізу та оцінки ефективності діяльності.

Мал. 1. Модель прийняття оптимального управлінського рішення.

Аналіз фінансових результатів – найважливіша частина не тільки внутрішнього, але й зовнішнього фінансового аналізу. Для визначення реальних можливостей підприємства, об'єктивної оцінки його економічних результатів і взаємозв'язків, встановлення нормальних ринкових відносин особливого значення набувають проблеми удосконалення аналізу господарської діяльності, залучення прогресивних форм і методів бухгалтерського обліку, кращого іноземного досвіду. Побудова аналітичного процесу з використанням комп'ютерних технологій набуває якісно нових особливостей, які характеризуються високою оперативністю проведення, глибиною аналітичних розрахунків, можливостями будувати перспективні прогнози економічного розвитку підприємства.

Мал. 2. Ділянки аналітичної роботи.

Не випадково ці питання в останні роки займають все більше місця в економічній літературі, яка відображає активні наукові дослідження щодо підвищення оперативності економічного аналізу. При цьому окремі дослідники вважають, що запровадження

управлінського і фінансового обліку, використання систем "стандарт-кост" і "директ-костинг" дозволяє аналізувати фінансові результати безпосередньо в момент здійснення господарських операцій, або навіть до початку їх¹. Інші вважають, що основна функція обліку – формування системи звітних показників для зовнішніх користувачів.

Ми не поділяємо таких категоричних тверджень і вважаємо, що істина – посередині. Звичайно, запровадження прогресивних методів обліку підвищує його аналітичність, однак підмінити аналіз в цілому не може. В той же час на деяких підприємствах використовують тільки порівняння величини прибутку, отриманого в звітному періоді, з показниками попередніх років і проводять аналіз його структури. У ряді випадків аналіз здійснюють за застарілими методичними рекомендаціями, що застосовувались при плановій економіці і при плановому ціноутворенні, які в умовах ринкової економіки не можуть дати правильних рішень. Про використання комп'ютерної техніки для проведення аналізу господарської діяльності говорити не доводиться.

Переведення економіки на ринкові відносини, робота підприємств у нових умовах господарювання, на нашу думку, повинні не лише посилити значення аналізу господарської діяльності в управлінні виробництвом, а й стимулювати виробників до використання експертних систем та систем прийняття управлінських рішень. До їх складу належать бази даних, засоби зв'язку з користувачем, великий набір методів і моделей математичного програмування, статистичного аналізу, теорії ігор, теорії прийняття рішень, евристичних методів, які забезпечують адаптивність систем та їх самонавчання².

Метод економічного аналізу, як і метод будь-якої іншої науки тісно пов'язаний зі змістом науки, а зміст економічного аналізу, в свою чергу залежить від об'єкта, який він вивчає. Тому вважаємо важливим з'ясувати, чи відповідають методи, які використовують у даний час в економічному аналізі, тим потребам, які визначає зміст аналізу.

Нині економічний аналіз має великий арсенал різноманітних методів і прийомів, що належать до даної науки і залежать від інших наук. Тому практично неможливо чітко обґрунтувати прийоми і методи якої-небудь науки, які притаманні виключно їй, внаслідок того, що спостерігається взаємопроникливість наукових інструментаріїв різних наук. Таким чином, в рамках фінансового аналізу також можуть застосовувати різні методи, розроблені в інших економічних науках. До них належать балансовий метод, метод порівняння, деталізації, побудова системи показників, метод ланцюгових підстановок, інтегральний метод, економіко-математичні методи та ін.

Для ефективнішого управління діяльністю підприємства, необхідно застосовувати також методи моделювання, імітації, кореляційно-регресивного аналізу, до яких належать горизонтальний і вертикальний аналіз звітності, трендовий аналіз, побудова системи відносних показників (коефіцієнтів), просторовий і факторний аналіз.

Останніми роками теоретичним і практичним проблемам моделювання облікових та аналітичних процесів приділяють дедалі більше уваги. Окремі моделі вже давно застосовують в економічному аналізі обліку, але моделювання не є його специфічним методом.

Моделювання економічних процесів має велике значення для подальшого вдосконалення методології, організації економічного аналізу і для прийняття управлінських рішень. Мета такого моделювання полягає у встановленні між окремими елементами економічних процесів логічних і економічних взаємозв'язків, що дозволяє проаналізувати вплив окремих факторів, розглянути об'єкт дослідження у динаміці, перебудувати його відповідно умов управління. З цією метою можуть бути використані економічні, економіко-організаційні, економіко-математичні та інші моделі. Побудова моделей дає можливість відобразити трудомісткі процеси розв'язання управлінських завдань у логічну стрижку схему, доступну для докладного дослідження.

Моделювання дає можливість вибирати оптимальний варіант вирішення спільних для різних галузей методичних питань і проблем обліку та аналізу, здійснювати його побудову на єдиних засадах. Воно забезпечує взаємозв'язок між окремими рівнями управління і його складовими, створює умови для розробки і реалізації типових рішень з автоматизованого управління виробництвом і прийняття рішень.

¹ Палий В. Ф., Соколов Я. В. АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета. - М.: Финансы и статистика, 1981. - 222 с.

² Гурьев В.В., Виноградов А.П., Попсуева В.А. Комплексная система автоматизации бухгалтерского учета // Бухгалтерский учет.-1993.-№1.-С.21-24.

Суть методів фінансового аналізу достатньо висвітлена в літературі, але потрібно відмітити, що в сучасних умовах господарювання, на наш погляд, ефективніше застосовувати вертикальний аналіз, ніж горизонтальний. Наприклад, на основі вертикального аналізу балансу можна перейти до відносних показників, які дозволяють проводити міжгосподарські порівняння економічного потенціалу і результатів діяльності підприємств, що відрізняються за величиною використовуваних ресурсів та іншими об'ємними показниками. Якщо проводять вертикальний аналіз звіту за фінансовими результатами, то можна отримати характеристику динаміки питомої ваги основних елементів прибутку звітної періоду, коефіцієнтів рентабельності товару, впливу факторів на зміну в динаміці чистого прибутку. Використання відносних показників значною мірою згладжує негативний вплив інфляційних процесів, що мають місце у практиці господарювання, у результаті впливу яких викривлюються абсолютні показники звітності і ускладнюється порівняння у динаміці.

Характеризуючи переваги вертикального аналізу, ми ніскільки не принижуємо значення існуючих методів аналізу, в тому числі горизонтального. Однак цінність результатів горизонтального аналізу істотним чином знижується в умовах інфляції, оскільки такий аналіз звітності передбачає одну або кілька аналітичних таблиць, в яких абсолютні показники тільки доповнюють відносними темпами росту (зниження). В той же час горизонтальний і вертикальний методи аналізу взаємно доповнюють один одного.

Тому на практиці, на наш погляд, в основному необхідно будувати такі аналітичні таблиці, які б характеризували як структуру бухгалтерської звітності, так і динаміку її окремих показників.

Трендовий аналіз – частина перспективного аналізу, тому він необхідний в управлінні підприємством для побудови моделей можливого розвитку в майбутньому. За його допомогою визначають середньорічний темп приросту і розраховують прогнозне значення показників.

Отже, питання про можливість застосування різних методів, для ефективного аналізу діяльності підприємств поки що залишається вивченим не повністю. А інформація, яка є з цих питань, не дає працівникам загального поняття про можливість всієї системи способів аналітичної роботи. Тому ми вважаємо, що всебічне і поглиблене дослідження цього питання буде важливим як для теорії, так і для практики аналізу не тільки на рівні окремого підприємства, а й на рівні різних галузей народного господарства.

В сучасних умовах однією з головних умов ефективного управління економікою підприємства є не тільки наявність достовірної інформації і різних методів аналізу, а й уміння аналізувати її за допомогою цих методів. Таким чином, сьогодні достатньо гостро стоїть проблема суб'єкта аналізу. До сьогоднішнього часу найбільше була розповсюджена концепція відповідно до якої аналітиком була людина, яка займалася аналітичною роботою і готувала аналітичні записки у вигляді звітів і висновків для керівників різного рангу, які мали право на прийняття управлінських рішень. На наш погляд, це можна виправдати тим, що раніше керівники були обмежені в проведенні багатоваріантних аналітичних розрахунків часовим параметром, а також внаслідок відсутності різних технічних можливостей. В результаті багато керівників виявилися нездатними зрозуміти зміст основних форм звіту, взаємозв'язку між ними, принципів формування і економічного змісту наведених у звітах показників, в той час як саме вони на основі поданої інформації повинні були приймати управлінські рішення.

Безумовно, тільки на основі формалізованих аналітичних розрахунків можна приймати те чи інше управлінське рішення. Вони в певному розумінні є матеріальною основою управлінських рішень, прийняття яких ґрунтується також на інтелекті, логіці, досвіді особи, яка приймає рішення³.

Таким чином, сьогодні аналітиком в широкому розумінні цього слова можна вважати не тільки працівника, який грамотно готує звітні дані для прийняття управлінських рішень, а й керівника, який повинен зрозуміти складену звітність і вміти читати основні її форми. Це дає можливість отримати значний обсяг інформації про діяльність підприємств, по-новому глянути на стан справ на підприємстві, оцінити досягнуті результати фінансово-господарської діяльності, визначити перспективи розвитку.

³ Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д. Основные принципы управленческого труда // Бухгалтерский учет. - 1991. - №6. - С. 40-41.

Для виявлення господарських процесів і явищ зазначені методи аналізу повинні бути орієнтовані на використання системного підходу, оскільки без нього при проведенні аналізу неможливо правильно підійти ні до вибору системи показників, що характеризують діяльність підприємства, ні до вимірювання і оцінки їх, ні до пошуку і вимірювання факторів і наслідків, які впливають на зміну цих показників.

Існують різні погляди на природу економічних показників, але нині не вироблені достатньо обґрунтовані і аргументовані вихідні принципи, котрими необхідно керуватися при визначенні ролі і місця того чи іншого показника. Показники оцінки господарської діяльності мають важливе значення для системи економічних відносин суспільства і колективу. Їх використовують для вивчення і вимірювання економічних процесів та для ефективного впливу на них.

Як відомо, однією з основних особливостей методу економічного аналізу є те, що при аналізі використовують систему показників, які всебічно характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства, що за допомогою одного показника неможливе. Різноманітність властивостей і ознак різних видів виробничо-фінансової діяльності підприємства зумовлює і різноманітність показників. Тому на практиці використовують систему показників, котрі взаємозв'язані між собою і характеризують різні сторони діяльності підприємства. Зараз, наприклад, систематизовано більше 300 економічних показників промисловості¹, хоча, безумовно, їх набагато більше.

Це з одного боку, гальмує і створює значні труднощі при формуванні системи показників, виробленню методів їх розрахунку та аналізу, з другого, перевагою великого кола показників є те, що "... беручи їх у всій повноті і конкретності, можна отримати гранично розгорнутий опис результатів виробництва та умов їх досягнення"⁵.

В умовах розвитку ринкових відносин багато показників, розроблених в умовах планово-адміністративної економіки, методи їх розрахунку і обліку переживають значні зміни. Так, наприклад, якщо в умовах планової системи господарювання в оцінці діяльності підприємства важливе значення мали такі показники як виконання плану, обсяг валової продукції, то в умовах ринку на перше місце висуваються показники обсягу продажу, прибутку, рентабельності.

Прибуток – один з основних узагальнюючих показників діяльності підприємства. В ньому відображені не тільки аспекти господарської діяльності:

продуктивність праці, ступінь використання виробничих ресурсів, рівень організації праці, собівартість, якість продукції, а й економічні відносини між підприємствами, між підприємствами і державою, покупцями, постачальниками і банками.

Характерною властивістю прибутку, як показника прибутковості підприємства, є його багатфакторність. Прибуток як об'єктивний показник, не здатний дати відповідь ціною яких витрат, поточних або одноразових, він отриманий. Маса прибутку може зростати і при підвищенні собівартості продукції і за рахунок збільшення її випуску.

Зважаючи на те, що прибуток внаслідок вказаних вище причин деякою мірою відірваний від руху продукту, однак, він є одним з основних узагальнюючих показників діяльності підприємства і критерієм оцінки фінансових результатів. На основі маси прибутку розраховують багато відносних показників: прибуток у розрахунку на фонди, ресурси, затрати, товарну продукцію, виручку та ін.

Розглядаючи місце прибутку в системі економічних відносин, необхідно відмітити, що у різних авторів існують різні погляди на систему показників прибутку.

Так, наприклад Родіонова В.М. і Федотова М.А. вважають оцінку прибутковості підприємства як один із етапів аналізу фінансової стабільності. У зв'язку з цим вони пропонують розрізняти показники зміни прибутку, тобто відхилення від його середнього значення; чистої рентабельності обігу як відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації; рентабельності активів як суму чистого прибутку, отриманого з кожної одиниці вартості активу;

рентабельності інвестицій як залежність між величиною інвестиційних засобів і розміром прибутку, одержаного від їх використання⁶.

Стоянова В.С. у зв'язку з максимізацією прибутку пропонує наступні показники: ефект виробничого важеля, який визначають як відношення результату від реалізації після відшкодування змінних витрат до прибутку; поріг рентабельності (виручка від

¹ Шапошников А. А. Классификационные модели в бухгалтерском учете. - М.: Финансы и статистика, 1982. - С. 130.

⁵ Хауштайн Х.-Д. Гибкая автоматизация: Пер. с нем. - М.: Прогресс, 1990. - 123 с.

⁶ Родіонова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия. - М.: Перспектива, 1995.-С.55-58.

реалізації при якій підприємство вже не має збитків, але ще не має прибутку); запас фінансової міцності як різниця між досягнутою виручкою від реалізації і порогом рентабельності⁷.

Романов А.Н. виділяє наступні кінцеві показники діяльності підприємства: обсяг продажу; граничний прибуток як різниця між оборотом і змінними затратами; операційний прибуток як різниця між граничним прибутком і операційними витратами (тобто витратами на утримання управлінського персоналу, комунальні платежі, затрати на рекламу та ін.); прибуток до виплати податків; чистий прибуток⁸.

Наведені вище показники достатньо розроблені і, на наш погляд, їх можна використовувати в процесі аналізу фінансових результатів. Також ми вважаємо важливим і потрібним аналізувати наступні показники: маржинальний дохід, результати від іншої реалізації, прибутки і затрати фінансової діяльності, результати надзвичайних подій, прибуток після виплати відсотків та позик, прибуток до оподаткування, чистий прибуток.

При виробленні будь-якої системи показників (в тому числі і системи показників прибутку) необхідно враховувати характер різноманітних об'єктів, процесів та явищ, які витікають із специфіки виробництва і масштабів підприємства та функцій, які повинні нести на собі ті чи інші показники. Тільки на основі такого підходу буде сформована цілісна система показників, яка зможе вирішити поставлені завдання.

Наступними важливими особливостями методу економічного аналізу є вивчення причин зміни тих чи інших показників і виявлення та вимір взаємозв'язку між ними. Перше виходить з того, що навіть на один окремо взятий показник впливають різноманітні фактори, і виникає об'єктивна необхідність врахування цих факторів. Але при цьому потрібно прагнути виявити вплив основних факторів, оскільки вивчити вплив усіх причин дуже важко і не завжди доцільно.

Отже, всі показники необхідно розділити на первинні (основні) і вторинні (похідні). Це дасть можливість весь процес формування різноманітних вихідних даних, необхідних для управління, здійснювати на основі перетворення обмеженого кола показників.

При проведенні факторного аналізу необхідно встановити взаємозв'язки між факторами і результативними показниками. Для цього винятково важливо побудувати економічно обгрунтовані моделі, оскільки їх неправильна побудова приведе до помилкових результатів.

Тільки після визначення характеру зв'язку між показниками, які вивчають, можна розпочинати реалізацію обчислювальних процедур аналізу моделей з допомогою різних методів. Таким чином, можна визначити вплив різних факторів на зміну результативного і формулювати висновки на основі проведеного аналізу.

Якщо жорстко детерміновану факторну модель побудувати неможливо, то необхідно вивчити взаємозв'язки між показниками з допомогою стохастичного моделювання з використанням методів кореляційно-регресивного аналізу.

Регресивний аналіз дозволяє виміряти вплив таких факторів, які з допомогою тільки функціонального зв'язку визначити неможливо, виявити в математичній формі дольову участь різних факторів у формуванні прибутку і включити в підрахунок велике число змінних, тобто факторів формування прибутку⁹.

Коло показників, яке характеризує діяльність підприємства дуже велике: вартісні і натуральні, кількісні і якісні, об'ємні і питомі та ін. Не вдаючись у детальний аналіз, відзначимо те, що вибір економічних показників визначається змістом, характером і особливостями дій об'єктивних економічних законів. Як відомо, суть і зміст економічних законів проявляються у відповідних категоріях. Економічні показники конкретизують дії цих категорій, дають їм якісну характеристику і створюють можливість виміру. Тому, не дивлячись на те, що розробка показників є функцією суб'єктивної діяльності людей, вона повинна формуватись тільки на наукових принципах, на пізнанні і врахуванні змісту і характеру дії економічних законів в конкретних умовах.

Таким чином, для того, щоб показники могли проявити зміст процесів, що відбуваються, вони повинні достовірно відтворювати об'єктивну економічну суть господарських процесів; враховувати організаційно-технічні та специфічні особливості

⁷ Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент. - М.: Перспектива, 1996. - С. 35.

⁸ Романов А. Н. Автоматизация обработки информации по учету и анализу в промышленности. - М.: Финансы и статистика, 1981. - С. 20.

⁹ Петрова В. И. Системный анализ прибыли. - М.: Финансы, 1978. - С. 9.

галузі; максимально відображати зв'язок показників структурних підрозділів з показниками підприємства; складатися з мінімальної кількості показників, проте достатньо повно відображати діяльність підприємства; бути порівнянними у динаміці і кількісно співмірними з даними бухгалтерського обліку.

Організація аналітичної роботи аналогічно обліку включає організацію номенклатур, формування і функціонування бази даних, порядок збереження аналітичної інформації. Специфічним, проте важливим і складним питанням є формування складу номенклатур, показників для розв'язання аналітичних завдань. При виборі аналітичних номенклатур в умовах використання інформаційних технологій необхідно створити інформаційну базу, яка дасть змогу довільно вибирати дані, здійснювати групування, коригування та видачу інформації. Основою аналітичної номенклатури є звітна система показників, показники минулих періодів, нормативно-довідкова, нормативна, планова інформація, аналітична інформація інших підприємств.

Вибір аналітичних номенклатур для використання в аналітичних розрахунках залежить від складу результатної інформації. Для розв'язання завдань аналізу і визначення аналітичних номенклатур необхідно створити інформаційну базу даних, яка передбачатиме системний підхід до встановлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків аналітичних показників з показниками бухгалтерського обліку.

В умовах ринкової економіки при впровадженні автоматизованої форми обліку невід'ємними обов'язками бухгалтера повинні бути внутрігосподарський контроль та аналіз основних показників діяльності підприємства. Однак питання щодо підвищення значення виконання бухгалтером аналітичних функцій як за традиційних, так і автоматизованих форм обліку висвітлені недостатньо. Хоча методи і прийоми проведення всебічного аналізу показників діяльності підприємства вироблені, їх, в основному, не використовують у тісному взаємозв'язку з бухгалтерським обліком. Як наслідок, у програмно-технічних комплексах з автоматизації обліку немає модулів, які б допомагали бухгалтеру виконувати аналітичні функції як типові процедури управління підприємством.

Застосування ЕОМ ефективно головним чином при вирішенні складних задач із залученням економіко-математичних методів. Однак поряд з цим не менше важливо підвищувати рівень автоматизованої обробки даних і традиційних розрахунків при економічному аналізі, які досить прості, але дуже трудомісткі і багаторазово повторюються. Ефект застосування в цьому випадку полягає у розширенні кола аналітичної інформації, поглибленні аналізу, збільшенні швидкості та оперативності одержання інформації для оцінки та контролю результатів господарювання, обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Застосування автоматизованої обробки даних при розв'язанні аналітичних задач з використанням обчислювальної техніки усуває потребу в численних і трудомістких аналітичних розрахунках; активізується праця бухгалтера щодо реалізації методики аналізу; розширюється коло аналітичної інформації та скорочуються терміни її одержання для потреб управління; збільшується перспектива глибокого і всебічного осмислення аналітичної інформації, одержання висновків і вироблення пропозицій щодо поліпшення роботи господарства.